

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації

Литвинова Андрія Олексійовича

«Публічне управління розвитком соціальних кластерів України», яка

подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 28 – Публічне управління та адміністрування

за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування

1. Оцінка роботи здобувача у процесі підготовки дисертації і виконання індивідуального плану навчальної та наукової роботи

Здобувач Литвинов Андрій Олексійович виконав Індивідуальний план освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії в повному обсязі – 60 кредитів ECTS. Успішно склав іспити з наступних дисциплін: «Концептуальні засади розвитку публічного управління та адміністрування», «Публічна політика», «Управління суспільним розвитком», «Концептуальні засади сучасного наукового пізнання», «Етика та світоглядні засади наукової діяльності», «Методологічне забезпечення досліджень публічного управління та адміністрування», «Методологічне забезпечення освітньої діяльності», «Управління проектами», «Комунікативні аспекти діяльності дослідника», «Основи наукового мовлення», «Інформаційні технології у науковій діяльності», «Іноземна мова в професійній діяльності дослідника публічного управління та адміністрування», «Інформаційно-аналітична складова публічного управління», «Глобальне врядування і між рівневі відносини у публічному управлінні», «Демократія участі та комунікації в публічному управлінні та пройшов педагогічну практику».

У процесі навчання Литвинов А.О. набув усіх необхідних компетентностей, теоретичних знань, умінь і навичок, визначених Стандартом вищої освіти третього освітньо-наукового рівня за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Всі заплановані види робіт були виконані своєчасно. Здобувач плідно співпрацював з науковим керівником, колективом кафедри та науковцями Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна протягом усього терміну навчання в аспірантурі.

2. Обґрунтування вибору теми дослідження

Концентрація уваги багатьох держав на вирішення питань економічного характеру, створення ефективних ринкових механізмів відволікли від необхідності вирішувати соціальні питання. Недосконалість соціальної політики призводить до порушення принципу збереження соціальної рівноваги в суспільстві та ефективної взаємодії економічної й соціальної сфер. У результаті країни та суспільства стикаються із серйозними труднощами в системі освіти, науки, охорони здоров'я, культури тощо.

Необхідність модернізації соціальної сфери задля отримання соціально значимого ефекту обумовлює необхідність пошуку нових підходів до публічного управління цією сферою, розробки науково-методологічних основ, які б відповідали вимогам сучасності та дозволяли об'єднати зусилля й ресурси учасників процесу управління.

Як показує зарубіжний досвід, важливу роль у модернізації соціального життя відводиться управлінню соціальними проєктами, за допомогою яких можлива ефективна взаємодія влади та інститутів громадянського суспільства, їх соціально-економічне партнерство з метою подолання соціальних проблем у суспільстві. Соціальне проєктування може здійснюватися у різних формах, однією з яких є кластер. У цьому зв'язку, вибір теми дисертаційної роботи Литвинова А.О. є обґрунтованим з огляду на її актуальність, наукову новизну, практичну значущість, інституційну підтримку а потенціал вирішення соціальних проблем.

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

У роботі представлено результати наукових досліджень, що проводились автором в межах науково-дослідної роботи кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Реалізація державної соціальної політики органами місцевого самоврядування в умовах децентралізації» (номер державної реєстрації 0120U105741). Автором обґрунтовано доцільність утворення соціальних кластерів на рівні регіону.

4. Особистий внесок дисертанта в отриманні наукових результатів та їх новизна

Дисертація є самостійно виконаною науковою працею. Усі сформульовані в ній висновки, теоретичні положення та пропозиції ґрунтуються на особистих дослідженнях. У дисертації не використовувались

ідеї співвиконавців науково-дослідної роботи.

5. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються

Викладені у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації відповідають вимогам щодо такого виду наукових досліджень. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується використанням автором фундаментальних положень теорії публічного управління та адміністрування, досліджень українських і зарубіжних учених, а також фактом опрацювання ним значного масиву теоретичних і статичних даних. Крім того, обґрунтованість отриманих результатів підтверджується застосуваннями досить різноманітних методів дослідження, їх позитивною оцінкою в процесі апробації на науково-практичних конференціях, круглих столах, конгресах, а також публікаціями у наукових виданнях, у яких висвітлено основні результати дослідження.

6. Наукове, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних основ і розробки практичних рекомендацій з удосконалення публічного управління розвитком соціальних кластерів України.

Найважливішими результатами, що характеризують наукову новизну і розкривають логіку й зміст дисертації, є такі:

у перше:

- розроблено концептуальні положення формування стратегії публічного управління розвитком соціальних кластерів на рівні регіону, визначено цілі, напрямки, механізми реалізації стратегії, окреслено фактори успішного функціонування кластеру, обґрунтовано необхідність консолідації зусиль учасників кластерного утворення щодо формування комфортного соціального середовища, спрямованого на підвищення рівня добробуту населення та надання якісних соціальних послуг місцевим мешканцям;

- обґрунтовано структурно-логічну схему типової моделі публічного управління розвитком регіонального соціального кластеру, що заснована на секторальній будові (4 сектори: ядро кластера і постачальники послуг; суб'єкти, які підтримують функціонування й розвиток кластеру; сектор забезпечення функціонування кластеру; споживачі соціальних послуг), об'єднана основними ідеями – залучення державних і недержавних джерел, ресурсів для підвищення якості життя населення регіону; інтеграційність учасників кластеру навколо реалізації цільових програм і проєктів;

формування єдиної регіональної системи соціального захисту населення. Переваги моделі полягають у чіткому розподілі учасників кластеру по секторах / видах діяльності, встановленню їх взаємозв'язків, участі у додаткових формах підтримки, експортних можливостях і впливу на формування економічної складової регіону. Теоретичне значення наукового результату полягає у закладанні науково-методичної основи для формування національної бази даних про соціальні кластери, впорядкування інформації про них, у тому числі заснованої на статистичних характеристиках (основних – стосуються діяльності кластера (учасники, ресурси, технології, методи) та додаткових – створюють умови для функціонування й розвитку кластеру);

удосконалено:

— понятійний апарат науки публічного управління та адміністрування через уточнення змісту понять «кластер», «соціальний кластер» та введення у науковий обіг поняття «публічне управління розвитком соціальних кластерів», що розширює наукові знання, вказує на необхідність використання даного поняття поруч з іншими концептами, дає можливість розширити формально-логічне значення і термінологічну будову поняття, є наслідком раціональності та прагматизму;

— підхід до методологічних основ обґрунтування доцільності утворення соціальних кластерів на регіональному рівні, який дозволяє врахувати думку місцевих мешканців, отриману шляхом застосування методу експертних оцінок, щодо побудови адекватної моделі кластеризації в соціальній сфері, її можливих учасників та отримання бажаного соціального ефекту;

— теоретичне обґрунтування доцільності застосування ABCD-підходу у публічному управлінні, спрямованого на вирішення питань соціального спрямування за рахунок власних внутрішніх можливостей шляхом соціально орієнтованої кластеризації наявних ресурсів і активних учасників місцевих громад;

дістали подальшого розвитку:

— теоретичний підхід до дослідження проблеми публічного управління розвитком соціальних кластерів, що ґрунтується на систематизації й узагальненні історичних аспектів і наукових розробок, що дозволило: 1) виокремити шість етапів процесу кластероутворення, починаючи із зародження кластерних форм організації виробництва в економіці до теперішнього часу – до створення науково-методичного й правового підґрунтя кластерної політики та функціонування кластерів; 2) уточнити типологізацію соціальних кластерів, використовуючи систематизований класифікаційний підхід, заснований на виділенні універсальних ознак

кластеру; 3) сформувати перелік груп учасників і загальних принципів формування соціального кластеру; 4) схематично зобразити структуру загального алгоритму створення та розвитку соціального кластеру шляхом побудови відповідної блок-схеми; 5) визначити переваги соціально орієнтованої кластеризації в забезпеченні зайнятості як однієї з передумов подолання бідності серед працюючого населення;

— узагальнення світового досвіду ведення соціально орієнтованої кластерної політики, що дозволило з'ясувати можливість адаптації кращих практик в Україні, зокрема, в частині визначення спеціалізації, структури, принципів, ідеології кластерів; забезпечення ефективної координації діяльності учасників кластерів, у якій провідна роль відводиться представникам державної та/або регіональної влади; державна / регіональна підтримка функціонування соціальних кластерів, у тому числі шляхом фінансування програм і проєктів, створення координуючих центрів та інших структур;

— характеристика сучасного стану публічного управління розвитком соціальних кластерів, особливостей цього процесу на рівні територіальних громад, на прикладі Солоницівської селищної ради Харківського району Харківської області, дозволи визначити основні тенденції у формуванні кластерів на рівні держави, специфіки організації процесу надання соціальних послуг у конкретній громаді, що дало підстави для виокремлення переваг, викликів, ризиків у цьому процесі та окреслення стратегічних цілей, завдань і заходів у публічному управлінні розвитком соціальних кластерів на рівні регіону;

— означення вигоди державно-приватного партнерства як інструменту інституційного механізму реалізації стратегії публічного управління розвитком соціальних кластерів в умовах децентралізації влади в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання отриманих науково-практичних ідей, положень і висновків у діяльності органів публічної влади при вдосконаленні процесу публічного управління розвитком соціальних кластерів України.

Окремі положення та висновки дисертаційного дослідження знайшли своє практичне застосування. Сформульовані в дисертації положення, висновки та рекомендації мають практичне значення й адресну спрямованість, що підтверджують відповідні довідки про впровадження результатів дослідження. Вони, зокрема, використані в роботі: Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації при підготовці методичних матеріалів з визначення концептуальних засад стратегічного публічного управління розвитком

регіональних і міжрегіональних кластерів для вирішення питань соціального характеру (довідка № 06.01-15/172 від 09.01.2025 р.); ГО «Комітет регіонального розвитку» при визначенні ключових переваг кластерної форми організації виробництва, спрямованої на отримання соціально значимого ефекту (довідка № 11-02/17 від 17.02.2025 р.); ГО «Інститут соціальної політики регіону» під час проведення тематичних тренінгів, присвячених розгляду можливостей застосування ABCD-підходу у вирішенні питань соціального спрямування за рахунок власних внутрішніх можливостей, в тому числі шляхом соціально орієнтованої кластеризації наявних ресурсів і активних учасників місцевих громад (довідка від 07.12.2024 р.).

7. Повнота викладення матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором

Публікації Литвинова А.О. відповідають п. 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

Основні положення дисертації викладено в 18 наукових публікаціях, з них 4 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття в іншому науковому виданні; 13 тез доповідей у матеріалах конференцій та круглому столі.

Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Бульба В. Г., Литвинов А. О. Особливості публічного управління розвитком соціального кластеру Солоницівської селищної ради Харківського району Харківської області. *Вісник Національного університету цивільного захисту України* : зб. наук. пр. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2024. Вип. 1 (20). С. 326–336. (Серія «Державне управління»). URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/20365/1/37Bulba.pdf>. DOI: <http://doi.org/10.52363/2414-5866-2024-1-37>.

2. Бульба В. Г., Поступна О. В., Литвинов А. О. Переваги соціально орієнтованої кластеризації в забезпеченні продуктивної зайнятості як важливого фактору забезпечення національної безпеки країни. *Наукові інновації та передові технології: журнал*. (Серія «Управління та

адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»). Київ, 2024. № 7 (35). С. 61–75. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/12927/12989>. DOI: [http://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7\(35\)-61-75](http://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7(35)-61-75).

3. Литвинов А. О. Типова модель публічного управління розвитком регіонального соціального кластеру. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства : зб. наук. пр. / Нац. тех. ун-т «Харк. політехн. ін-т». Харків: НТУ «ХПІ», 2024. № 2. С. 114–120. DOI: <http://doi.org/10.20998/2227-6890.2024.2.17>.

4. Литвинов А. О. Соціальна орієнтованість кластерної політики європейських країн. *Суспільство та національні інтереси* : журнал. Київ, 2025. Вип. 3 (11). 2025. Подано до друку.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. Бульба В. Г., Литвинов А. О. Стратегічні підходи до розвитку місцевого туризму в діяльності територіальної громади. *Теорія і практика розвитку туризму: досвід, проблеми, інновації* : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 21 лютого 2023 р. Харків: НУЦЗУ, 2023. С. 131–134.

6. Бульба В. Г., Литвинов А. О. Кластерний підхід у вирішенні питань гуманітарного реагування в Україні Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців. *Публічне управління XXI століття: нові виклики і трансформації в умовах війни* : зб. тез XXIV Міжнар. наук. конгресу. Харків : ННІ «ІДУ» ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2024. С. 26–29.

7. Бульба В. Г., Литвинов А. О. Правовий статус селищного голови в мирний час та під час запровадження правового режиму воєнного стану в Україні. *Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний поступ* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Івано-Франківськ, 31 травня 2024 р.); за наук. ред. проф. І. І. Чудика,

Д. І. Дзвінчука, І. П. Лопушинського; упоряд. Л. С. Мосора. Івано-Франківськ: ФІНТУНГ, 2024. С. 516–520.

8. Литвинов А. О. Основні характеристики соціального кластеру територіальних громад в умовах сталого розвитку. *Від теорії до практики в управлінні та врядуванні* : збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 20 червня 2024 р. (до Дня державної служби) / за заг. ред. О. В. Євсюкової, І. С. Гриценка, С. М. Приліпка. Київ: НУБіП, 2024. С. 126–127.

9. Литвинов А. О. Зародження та розвиток теорії кластерів. *Наука в соціокультурному розвитку людства: історичне становлення і сучасний стан* : Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених. Харків: Нац. ун-т цивільного захисту України, 2024. С. 64-67.

10. Литвинов А. О. Загальний алгоритм створення та розвитку соціального кластеру. *Теоретико-практичні засади управління, економіки та природокористування: аспекти реінтеграції Криму в господарський комплекс України* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 14 листопада 2024 р.) / упоряд. О. М. Клименко. Одеса : Олді+, 2024. С. 249-253.

11. Бульба В. Г., Литвинов А. О. Головні групи учасників та загальні принципи формування соціального кластеру. *Міське самоврядування в Україні та світі: теорія і практика* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 5 листопада 2024 р. / за заг. ред. Т. М. Лозинської, О. В. Дорофєєва. Полтава : ПДАУ, 2024. С. 67–70.

12. Основні напрями правового регулювання процесу кластеризації в соціальній сфері. *Сучасна парадигма публічного управління* : Збірник тез IV Міжнар. наук.-практ. конф. (14-16 листопада 2024 р.) / [За наук. ред. канд. екон. наук, доц. Стасишина А. В.]. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2025. С. 69-74.

13. Литвинов А. О. Ерготерапія як метод реабілітації учасників бойових дій: кращі світові практики. *Сучасні підходи до реабілітації та реадaptaції військовослужбовців, ветеранів та членів їх сімей* : зб. матер.

Першої Міжнар. наук.-практ. конф. (5 грудня 2024 р., м. Харків, Україна). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. 1 ел. опт. диск (CD-ROM). Систем. вимоги: Процесор Pentium-класу; ОС Windows 7/10 ; дисковод CD-ROM ; Acrobat Reader 10. С. 260-263.

14. Литвинов А. О. Типологізація соціального кластеру *Теорія і практика розвитку туризму: досвід, проблеми, інновації* : матеріали III Всеук. наук.-практ. інтернет-конф., м. Черкаси, 20 лютого 2025 р. / за заг. ред. С. М. Домбровської. Черкаси : НУЦЗ України, 2025. С. 54-56.

15. Литвинов А. О. Соціальний кластер територіальної громади як інструмент забезпечення соціальної безпеки України. Матеріали круглого столу (вебінару) *«Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, реагування та ліквідація їх наслідків»*, 28 лютого 2025 р., м. Черкаси. Черкаси : НУЦЗ України, 2025. С. 177-178.

16. Литвинов А. О. Досвід провідного світового лідера-кластера «Кремнієва долина» в організації соціально орієнтованого управління. *Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика* : збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 27 березня 2025 р. / за заг. ред. С. М. Домбровської. Харків : НУЦЗУ, 2025. Подано до друку.

17. Литвинов А. О. Роль соціального кластеру в публічному управлінні в сфері цивільного захисту населення. Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених *«Проблеми та перспективи цивільного захисту»*, 16-18 квітня 2025 р., м. Черкаси. Черкаси, 2025.

Наукові праці, які додатково відображають результати дисертації

18. Bulba V., Lytvynov A. The Conceptual Foundations of Research on the Theory of Cluster Development. *«Global Scientific Trends: Economics and Public Administration»*. 2024. Vol. 3, № 3 (2024). P. 48–58. ULR: <https://gst-journal.net.ua/index.php/gst/article/view/20/20>.

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.13292800>.

8. Дотримання академічної доброчесності

На підставі вивчення тексту дисертації, наукових праць здобувача, Протоколу контролю оригінальності (перевірку наявності текстових запозичень виконано в антиплагіатній Інтернет-системі Strikeplagiarism.com) встановлено, що робота виконана самостійно, текст дисертації не містить текстових запозичень, а дисертаційне дослідження відповідає вимогам академічної доброчесності.

9. Апробація матеріалів дисертації

Основні ідеї, теоретичні положення, висновки та результати дисертаційного дослідження обговорювались на засіданні кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, а також на комунікативних заходах, зокрема: II і III всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Теорія і практика розвитку туризму: досвід, проблеми, інновації» (м. Харків, 2023; м. Черкаси, 2025); всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених «Наука в соціокультурному розвитку людства: історичне становлення і сучасний стан» (м. Харків, 2024); всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю «Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний поступ» (м. Івано-Франківськ, 2024); XXIV міжнародному науковому конгресі «Публічне управління XXI століття: нові виклики і трансформація в умовах війни» (м. Харків, 2024); міжнародній науково-практичній конференції «Від теорії до практики в управлінні та врядуванні» (м. Київ, 2024); VIII міжнародній науково-практичній конференції «Теоретико-практичні засади управління, економіки та природокористування: аспекти реінтеграції Криму в господарський комплекс України» (м. Одеса, 2024); IV міжнародній науково-практичній конференції «Місцеве самоврядування в Україні та світі: теорія і практика» (м. Полтава, 2024); VI міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна парадигма публічного управління» (м. Львів, 2024); Першій міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні підходи до реабілітації та реадaptaції військовослужбовців, ветеранів та членів їх сімей» (м. Харків, 2024); міжнародній науково-практичній конференції молодих учених «Проблеми та перспективи цивільного захисту» (м. Черкаси, 2025); міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика» (м. Черкаси, 2025); круглому столі

«Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, реагування та ліквідація їх наслідків» (м. Черкаси, 2025).

10. Оцінка структури, мови та стилю дисертації

Матеріал дисертації викладено в логічній послідовності та доступно для сприйняття. Дисертація написана науковим стилем мовлення, структура дисертації відповідає алгоритму здійсненого автором дослідження. Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Литвинова А.О. «Публічне управління розвитком соціальних кластерів України» повністю відповідає галузі знань 28 – Публічне управління та адміністрування та відповідає паспорту спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування. Здобувачем повністю виконано освітню та наукову складову третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

12. Результати обговорення та проведення презентації.

Рекомендація дисертації до захисту

Здобувач представив основні результати дисертаційної роботи на розширеному засіданні кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна щодо попередньої експертизи дисертації (витяг з протоколу № 10 розширеного засідання кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції від 27.02.2025 року) у формі презентації та наукової дискусії після її завершення.

У рамках цього розширеного засідання було ухвалено одноголосно рекомендувати дисертаційну роботу Литвинова А.О. «Публічне управління розвитком соціальних кластерів України» до захисту на здобуття наукового

ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування.

Головуючий на розширеному засіданні
кафедри права, національної безпеки та
європейської інтеграції, доктор юридичних
наук, професор, завідувач кафедри права,
національної безпеки та європейської
інтеграції ННІ «Інститут державного
управління» Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

Лариса ВЕЛИЧКО